Minoritetskvinner blomstrer

Gjennom oppslag i lokalavisene ble det kjent at kommunens innvandrere hadde vanskeligheter med å komme i kontakt med lokalbefolkningen. Kanskje kunne biblioteket bli møteplassen for de ulike gruppene? Det var spesielt kvinnene vi ønsket å nå, da målet var å gi minoritetsspråklige kvinner trening i det norske språket og bedre kjennskap til norsk kultur- og samfunnsliv.

TEKST: **HALLFRID SKIMMELI, STEINKJER BIBLIOTEK**

Vi kunne ikke ta på oss denne oppgaven alene og derfor trengte biblioteket støttespillere. Steinkjer Voksenopplæring og frivillige fra Røde Kors ble våre gode samarbeidspartnere slik de også hadde vært i et tidligere prosjekt. Steinkjer bibliotek ønsket å bygge videre på et opplegg som hadde vist seg å fungere.

BYGGET PÅ TIDLIGERE ERFARINGER

Biblioteket hadde allerede erfaring fra 2003 med leksehjelp for barn, og fra 2010 hadde vi mulighet til å samle voksne minoritetskvinner til språktrening i biblioteket. Det nye prosjektet ble utviklet på bakgrunn av disse erfaringene og med støtte fra Nasjonalbiblioteket. Et prosjektår går raskt og vår erfaring er at det er viktig med kontinuitet både for de som trenger vår støtte og for våre samarbeidspartnere i prosjektet. Lykkes en ikke med å få tilbudet innarbeidet i ordinær drift, vil et kort prosjekt bare virke som en forbigående aktivitet.

KVINNER I FOKUS

I samarbeid med Steinkjer Voksenopplæring ble det valgt ut tolv kvinner som skulle ta grunnskoleeksamen. Disse utgjorde den første gruppa som en dag per uke skulle møte på biblioteket for samtaler og leksehjelp. I utgangspunktet er det av erfaring flest menn som besøker biblioteket. Vi fikk til og med klager fra menn for at de ikke fikk delta i prosjektet. Men nei, ikke denne gangen! Voksenopplæringen bestemte at tilbudet som biblioteket stod for, var en obligatorisk forlengelse av skoledagen. Ugyldig fravær ville føre til trekk i dagpengeutbetalingen. Dette ble bestemt fordi vi ser at minoritetskvinnene vanligvis er svært opptatt med hus og hjem etter skoletid. Etter tre måneder skulle det velges ut en ny gruppe.

VIKTIG Å SAMARBEIDE MED FRIVILLIGE

I den første gruppen var det ni av totalt tolv kvinner som gjennomførte løpet. Den prosjektansvarlige ville ikke klart å gi et tilfredsstillende tilbud uten de fem frivillige som ble rekruttert via Røde Kors. Disse frivillige ble til stor hjelp og nytte for biblioteket i arbeidet. Deltagerne i gruppen hadde svært ulik bakgrunn og også svært varierende norskferdigheter. Ofte ble det derfor til at man måtte arbeide én til én og denne formen for opplæring er svært ressurskrevende. Primært skulle det gis veiledning i de leksene som dekker basiskunnskapene i norsk og samfunnsfag. Ofte uttrykte kvinnene at de også hadde behov for støtte i matematikk og naturfag, men her måtte vi dessverre melde pass, både av hensyn til prosjektets omfangog fordi vi følte at vi i disse fagene ikke hadde nødvendig faglig eller pedagogisk tyngde.

EN FØLELSE AV MESTRING

Vi oppdaget at det var et stort behov for å lære kvinnene studieteknikker ved bruk av ordbøker og ulike oversettelsesprogram. Prosjektansvarlig sier: «Vi har lykkes best med den rene språktreningen og har et klart inntrykk av at vi har vært med på å bygge opp selvfølelsen, stå-på-viljen og mestringen hos elevene.» Som et resultat oppsøkes nå biblioteket av mange av kvinnene som deltok og de føler seg trygge på omgivelsene her. Bevisstheten om biblioteket som en møteplass er styrket, både hos minoritetskvinnene og blant de frivillige. Prosjektet var en god markedsføring av biblioteket. Mange av deltakerne fikk også god hjelp til å orientere seg i Steinkjersamfunnet. Det er kanskje lett å glemme den innsatsen som frivillige bidrar med i et lokalsamfunn og derfor ble det både av hensyn til de frivillige og deltakerne i prosjektet arrangert noen fellesturer. En fargehage ble besøkt, en historisk vandring

Leksehjelp på Steinkjer bibliotek

ble gjennomført og det ble juleavslutning på en gård med god og tradisjonell julefeiring. Gode opplevelser kan være viktig for språktreningen.

I ettertid spør man seg i bibliotekene om «hva kan vi hjelpe til med og hvor går grensen». Det kommer spørsmål om hjelp til å skrive søknader, spørsmål rundt visum og bestilling av flybilletter. Er biblioteket en praktisk tilrettelegger og hvor går grensen mellom offentlig og privat service?

LÆR AV «NABOEN»

Biblioteksjefen i en nabokommune som selv er innflytter til landet, ble invitert til en samling for å fortelle om sitt møte med en norsk kommune. Dette gjorde inntrykk på kvinnene og ga også biblioteksjefen et inntrykk av hvordan vi arbeidet med oppgaven. Prosjektansvarlig ble også invitert til en annen nabokommune for å fortelle om hvordan Steinkjer bibliotek arbeidet med sitt prosjekt. Tiltak med samtalegrupper for minoritetskvinner og frivillige er nå etablert i Verdal uten prosjektstøtte. Gjennom et annet prosjekt *Litteraturhus*

Nord-Trøndelag har vi erfart at bibliotekene for sjelden besøker hverandres arbeidsplasser. Det er mange råd og mye læring å hente hos «naboen».

INTERNASJONALT PROSJEKT – EN OPPLEVELSE FOR LIVET

Noen ganger er vi så heldige at et prosjekt fører oss inn i et nytt prosjekt. I 2012 var fylkesbiblioteket deltaker i Grundtvigprosjektet *Adults learning through creative activities* (ALCA). Steinkjer bibliotek ble invitert med i prosjektet på grunn av vår erfaring med *Minoritetskvinner blomstrer*. De andre medvirkende landene var Tyrkia, Polen og Spania. To frivillige leksehjelpere og to minoritetskvinner fra gruppa fikk sammen med den prosjektansvarlige delta på samlinger i utlandet. Det ble opplevelser for livet.

TI ÅR MED LEKSEHJELP

Høsten 2013 er det ti år siden den første leksehjelpgruppen for grunnskolen ble etablert. Denne gruppen har holdt det gående uten opphold i alle disse årene, noe som skal feires til høsten! I dag har vi et tilbud for minoritetskvinner med en litt ny vri i forhold til forrige runde. Månedlig kommer en liten gruppe kvinner fra flyktningmottaket for samtale- og språktrening og dette tilbudet kan vi gi uten prosjektstøtte. Erfaringen har vi jo!

FAKTA

I 2011 mottok Steinkjer bibliotek kr 100 000 i prosjektstøtte fra Nasjonalbiblioteket for å gjennomføre prosjektet *Minoritetskvinner blomstrer*. Forut for dette prosjektet hadde Steinkjer bibliotek fått allsidige erfaringer med integreringsarbeid.

- 1995 – kr 55 000 i kommunale flyktningemidler førte til opprettelsen av en 20 % stilling ved biblioteket med særskilt ansvar for integreringsarbeid
- 2001 –Inngåelse av en skriftlig samarbeidsavtale mellom Steinkjer voksenopplæring og biblioteket
- 2002 – Steinkjer kommune innførte Introduksjonsprogrammet og fra 2003 medvirket biblioteket i en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utvikle samfunnsinformasjonen i Introduksjonsprogrammet. Biblioteket ble tildelt språkarbeidsplass
- 2003 – Oppstart av leksehjelpsamling for grunnskolen på biblioteket i samarbeid med Røde Kors. 10-årsjubileum i år
- 2004 – Opprettelsen av et flyktningenettverk der biblioteket deltok sammen med skole, helse, barnevern, boligformidling og Røde Kors
- 2009 – I forbindelse med etableringen av flyktningmottak i Steinkjer ble det opprettet kontakt og samarbeid med biblioteket
- 2010 – Prosjektmidler fra ABM-utvikling til prosjektet *Kvinner med minoritetsbakgrunn – møtes- leser-samtaler*
- 2011 – Prosjektet *Minoritetskvinner blomstrer*
- 2012 – Biblioteket mottok kommunens likestillings- og mangfoldspris

Leyla skal ta eksamen i grunnskolefag ved Steinkjer Voksenopplæring til sommeren.

«Det er godt å gå på biblioteket»

Leyla Mohammed fra Somalia og Dhuha Al-Azawi fra Irak om sine erfaringer fra leksehjelpprosjektet ved Steinkjer bibliotek.

Leyla Abdullahi Mohammed har bodd i Norge i fire år og kom hit fra et krigsherjet Somalia. Hun vokste opp i Mogadishu og husker godt de offentlige bibliotekene som fungerte før landets infrastruktur brøt sammen. At hennes landsmenn er opptatt av levende litteratur- og informasjonsformidling, vitner de private bibliotekene om som er blitt etablert under årene med kontinuerlig borgerkrig.

Leyla kommer fra en samfunnsorientert familie der mammaen var møbelhandler og bidro med hovedinntekten. Hun forteller at det tradisjonelt har vært vanlig med lik utdannelse for jenter og gutter i hennes hjemland. Selv er hun alene om ansvaret for ei datter på tre år og tre sønner i alderen 12-17 år. De to yngste sønnene benytter seg av biblioteket til leksehjelp, til å treffe kamerater og gjerne spille dataspill. Eldstemann er også ofte å finne i biblioteket der han benytter seg av trådløst nettverk til skolearbeid og til fritidssysler.

Leyla innrømmer at hun først ikke skjønte hvorfor hun skulle treffe de andre kvinnene på biblioteket, men hun fikk raskt et ganske annet syn på det. Hun

kviet seg for å snakke norsk fordi hun slet med uttalen, og det var en lettelse for henne å kunne få supplere med litt engelsk helt i starten. Møtet med leksehjelperne var positivt. Hun forstod tidlig at de var både dyktige og hyggelige. Det ble en kjærkommen avveksling til undervisningsopplegget på skolen. Det å kunne samles om en kopp kaffe eller te og litt frukt før leksearbeidsøkta reduserte stressnivået i skolehverdagen hennes. Hun forteller at det første året da de ofte fikk anledning til å jobbe 1:1 likte hun best, og det ga stor språklig uttelling. Hun synes det er tyngre å gå på skole som voksen enn som ung, og hun oppmuntrer barna sine til å utnytte utdannelsesmulighetene i sitt nye hjemland.

«Første gang jeg tok med meg bøker på somali hjem fra biblioteket, ble jeg veldig glad» smiler Leyla. Hun kommer til å benytte seg av depotbøkene fra Det flerspråklige bibliotek når de to yngste guttene hennes skal lære å uttrykke seg skriftlig på somali. Hun er blitt oppmuntret til å finne billedbøker på somali til minstejenta si, Sabrine. Datteren er ellers også opptatt av å lære mamma norske barnesanger og dyrelyder.

Dhuha har et nært forhold til Steinkjer bibliotek. Her står hun foran bibliotekets permanente utstilling om dikteren og forfatteren Kristofer Uppdal.

Leyla opplever at nordmenn kan være svært forskjellige. Hun satte stor pris på gjensynet med en av leksehjelperne sine på toget fra Oslo til Trondheim sist vinter. Togturen føltes kortere på grunn av den gode og lange praten de hadde. Da den sørafrikanske standup-komikeren Alan Drop, bosatt i Norge, turnerte bibliotekene i Trøndelag med forestillingen «A semi-serious talk on Norwegian culture», møtte Leyla engasjert opp sammen med en av sine sønner.

Dhuha Rahumi Al-Azawi bor sammen med sin mann som er forfatter og skribent. Hun er mor til to voksne sønner, og til sommeren er det fire år siden familien kom til Norge. Dhuhas oppvekst var i Bagdad, og hun minnes godt farens rikholdige hjemmebibliotek.

Dhuha opplever at hun har hatt stort utbytte av deltakelsen i leksehjelpgruppa. Det var et allsidig opplegg som bestod av ekskursjoner, noe som ga henne bedre kjennskap til lokalsamfunnet og til Steinkjers historie. Dhuha var den ene av to elever som var med til Spania i anledning bibliotekets deltakelse i ALCA-prosjektet. Dette var en reise som ga henne utrolig mye både sosialt, faglig og språklig sett. «Jeg måtte øve meg til å tenke på engelsk og ikke på norsk» smiler hun. Hun synes det er positivt med utveksling og lærte mye om spansk kultur og traff mange hyggelige mennesker. Da hun kom tilbake

holdt hun lysbildeforedrag både for klassen sin på Voksenopplæringa og for leksehjelpgruppa. «Vi var som en familie i leksehjelpgruppa» sier hun. Hun kjente seg inspirert til å diskutere og reflektere ut i fra en felles tekst vi hadde lest. Det var trygt så vel å fortelle som å dele egne tanker og følelser i gruppa.

Hvis hun registrerte at oppmøtet til tider kunne være litt lavt undret hun på om det kunne skyldes at noen kunne være engstelige for ikke å mestre? Eller at det var på tampen av skoledagen og at de kunne være beskjeftiget med saker som gjaldt barna deres? Dhuha kunne gjerne tenkt seg å ha hatt leksehjelptilbud to ganger i uka og oppfordrer samtidig flere til å vurdere å bidra som leksehjelpere. Hun tenker at tilbudet kunne gått til menn så vel som til kvinner. Hun lanserer idéen om å tilby leksehjelp/språktrening på lørdag formiddag. Da kunne det ha vært kombinert med lesestund for barna mens foreldrene fikk treffes og øve seg i norsk.

Dhuha føler seg trygg på å få tilbakemeldinger fra nordmenn og at de kan hjelpe henne med å forbedre uttalen og ferdighetene hennes i norsk grammatikk. Hun foreslår at vi i prosjektet kunne dratt veksler på å samarbeide tettere med lærerne på Steinkjer Voksenopplæring og fått flere idéer til for eksempel rene grammatikkøvelser. Hun syntes det fungerte best da vi kunne jobbe i mindre grupper med tanke på å ivareta de ulike faglige behovene deltakerne hadde.

Hele familien til Dhuha leser arabiske bøker på PC'en samtidig som de benytter seg av biblioteket. Dhuha benytter det flerspråklige bibliotek-tjenestetilbudet og bestiller gjerne spesifikke titler fra DFB. Hun øver på norskkunnskapene sine ved å finne fram til bøker i lettlest-kategorien. For å forberede seg til «Språkprøvene i norsk for voksne innvandrere», har hun flittig benyttet seg av biblioteket. Dhuha kjenner rutinene på Steinkjer bibliotek ekstra godt. Hun har et kjært forhold til biblioteket gjennom sin språkpraksisperiode der. Nå er hun i arbeidstrening i en lokal barnehage og trives godt med å få være med på å introdusere barna i bøkenes verden. I hennes fødeby finnes det egne barnebibliotek og hun berømmer den friheten barna kan ha i bibliotekene i Norge ved å slippe å bli hysjet på.

Dhuha avslutter med å fortelle hvordan hun og familien hennes verdsetter arrangementer i regi av biblioteket slik som Bokpub og forfatterbesøk. Deltakelse på disse er med på å senke terskelen til å snakke med nordmenn. Vi møtes jo med en felles interesse og med en felles glede over litteraturen.

Intervjuene er gjort av prosjektarbeider Anne Hulbækdal.